

Güncel durum

Birçok ekonomik faaliyet gibi, Akdeniz'deki balıkçılık sektörü de COVID-19 krizinden ciddi boyutta etkilenmiştir.

Balıkçılık faaliyetlerinde genel bir azalmanın yanı sıra, dağıtım maliyetlerinin artması, talebin ve taze deniz ürünü arzının azalması, hatta bazı yerlerde tamamen durması ve birçok ülkede küçük ölçekli balıkçılık faaliyetlerinin tümüyle durmuş olması gibi bir dizi yeni faktör, Akdeniz'de balıkçılık sektörünü içinde bulunduğumuz kriz günlerinde yeniden şekillendirmeye başlamıştır Türkiye'de de balıkçılık sektörü bu dönemde pazarlama başta olmak üzere ciddi sıkıntılar yaşamaktadır.

Avlanan balık miktarı genelde düşmekle birlikte, işlenmiş deniz ürünlerine talebin artışıyla, bazı ülkelerde küçük pelajik türler gibi stoklar üzerinde baskı orantısız şekilde arttı. Ek olarak, denizde denetimlerin azalması, yasa dışı balıkçılığın artma riskini beraberinde getiriyor. Birçok ülkede avlanma bölgelerinde izleme, kontrol ve denetim için ayrılan zaman ve kaynaklarda azalma görülmeye başlanmıştır.

Öneriler

Tedarik zinciri boyunca çalışan kadın ve erkek **tüm çalışanların güvenliği** öncelikli olarak sağlanmalıdır. Bu kapsamda, avlanma ve tedarik zincirlerine doğrudan balık satışı aşamalarında kullanılacak kişisel koruma ekipmanları balıkçılara ve diğer çalışanlara temin edilmeli ve gerektiği yerlerde fiziksel mesafe tedbirleri alınmalıdır.

Diğer ekonomik faaliyetler gibi balıkçılık sektörü de COVID-19 kaynaklı istihdam kaybını engellemek ve olumsuz ekonomik etkileri bertaraf etmek üzere seferber edilen kamu kaynaklarından yararlanmalıdır. **Durdurulan balıkçılık faaliyetleri**, hem balıkçılığın ekonomik sürdürülebilirliğine, hem de denizlerdeki balık stoklarının yeniden canlanmasına katkı sağlamak üzere devlet desteği ile telafi edilmelidir. Ekosistem hizmetlerinin bu ve gelecekteki krizlerden zarar görmemesi için, balık stoklarının canlandırılmasına yönelik alınan tedbirlerin de esnetilmesinden kesinlikle kaçınılmalıdır. Bu tedbirler arasında, av araçları ile ilgili kısıtlamalar, mekansal ve zamansal kısıtlamalar ve teknik tedbirler yer almaktadır.

Gıda güvenliğinin zarar görmeyeceği durumlarda, aşırı avlanan balık stoklarının yeniden canlandırılması amacıyla, **Avrupa Denizcilik ve Balıkçılık Fonu (EMFF) örneği gibi devlet tarafından sağlanacak fonlar ve diğer finansal araçların desteği** ile tüm balıkçılık faaliyetlerinin süreli durdurulması değerlendirilmelidir.

Küresel ölçekte ve Avrupa genelinde balıkçılık sektöründe ticaretin etkilendiğini, çoğunlukla da tedarik zincirlerinin zarar gördüğünü gösteren raporların sayısı giderek artmaktadır. Kriz, mevcut koşullar altında yerel düzeyde deniz ürünleri arzının sağlanması için yerel üretimin önemini ortaya koymuştur. Özellikle küçük ölçekli üreticiler, piyasada talebin ciddi oranda azaldığı ve geleneksel tedarik zincirlerinin bozulduğu bu durumda, benzeri görülmemiş ekonomik zorluklarla karşı karşıyadır.

Bu durum aynı zamanda, **balıkçılar için ilk satışta ürünün değerini artırabilecek, doğrudan pazarlama gibi çeşitlendirilmiş** pazarlama seçeneklerinin önemini vurgulamaktadır.

Özellikle bu kriz döneminde balıkçıların, bu kritik durumdan istifade ederek daha düşük fiyata balık satın almak ve sürdürülebilir olmayan ekonomik ilişkiler kurmak isteyebilecek araçlar ve balık satış yerleri ile müzakerede daha zayıf bir konumda olma riskleri yüksektir. Bu değişen dinamikler sonucunda balıkçılar, kriz sona erdiğinde bu kısır döngüden çıkmak için "balığa hücum" edebilir.

Fiyat müzakereleri söz konusu olduğunda özellikle küçük ölçekli balıkçılar daha güçsüz bir konumda olma riskiyle karşı karşıyadır. Durum böyleyken, Birleşmiş Milletler'in 14. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi doğrultusunda, balıkçıları haksız anlaşmalara karşı korumak üzere, tedarik zincirini kısaltan, onları araçların tekelinden kurtaran ve kriz sırasında ve sonrasında yasal ve çeşitlendirilmiş bir piyasa oluşturulmasını sağlayan yeni çözümleri destekleyen ve yaygınlaştıran alternatiflerin geliştirilmesi elzem hâle gelmiştir.

Krizin ne zaman sona ereceği hâlâ bilinmese de, şimdi, balıkçılık faaliyetlerinin bu süreçle ilgili karnesinin nasıl değerlendirileceğini düşünme ve planlama zamanıdır. Eşi benzeri görülmemiş bu koşullar içinde, böylesine radikal bir değişimin balık stoklarının miktarı ve yeniden canlandırılması üzerindeki etkilerinin muhakkak değerlendirilmesi gerekir.

Balıkçılık faaliyetleri yeniden başladığında, öncelik verilmesi gereken husus sürdürülebilirlik olmalıdır. Balık stokları üzerindeki baskının azalması, halihazırda birimçabaya düşen av miktarında (CPUE) artış, balıkların büyüklüğü, miktarı, kalitesi ve avlanan balığın değerinde artış, maliyetlerde düşüş ve balıkçılık faaliyetinin çevre ayak izinde küçülme gibi, balıkçılık sektörününün fırsata çevirebileceği olumlu etkileri tetikleyebilir. Daha sağlıklı deniz ekosistemlerini ve gelecekte doğanın ve insanların dayanıklılığını arttırmayı hedefleyen bölgesel politikaların gerekliliklerini yerine getirerek, **balıkçılık faaliyetlerini yeniden planlamak ve balık stoklarının canlanması için çalışmaları hızlandırmak** için önemli bir fırsat doğmuştur.

Akdeniz Genel Balıkçılık Komisyonu (GFCM) kapsamında, AB'ye üye ve üye olmayan ülkeler arasındaki diyalog şimdi her zamankinden daha önemli hale gelmiştir. İşbirliğinin geçici olarak askıya alındığı durumlar yeniden kurulmalı ve sürdürülmelidir. Şimdi işbirliği ve dayanışma zamanıdır. Bazı tarafların mevcut krizden diğerlerinin ve genel olarak Akdeniz'in zararına olacak şekilde faydalanmaması için **tedbirlerin bölgesel düzeyde uyumlu hale getirilmesi** büyük önem taşımaktadır. Şimdi yasa dışı, kayıt dışı ve kural dışı (YKK) faaliyetlerde olası bir artışı engellemenin de zamanıdır. Bunu yaparken, GFCM kapsamında YKK balıkçılığa karşı tedbirlerin hayata geçirilmesi ve GFCM tavsiyeleri ile ulusal kural ve düzenlemelerin uygulanmasının yanı sıra **ihlallerin ve uyumsuzlukların raporlanması üzerinde daha önemle durulmalı, tüm bunlar bu zorlu süreçte daha etkili bir kararlılıkla takip edilmelidir.**

Böyle bir kriz döneminde, en büyük filolara ve dolayısıyla en yoğun balıkçılık faaliyetlerine sahip oldukları için en fazla sorumluluğu taşıyan ülkeler diğerlerine örnek teşkil etmeli ve Akdeniz'in geleceğini daha verimli ve dayanıklı kılmak üzere yukarıda belirtilen ilkeler doğrultusunda tedbirler alınmalıdır.